

DÉLI ÚJSÁG

POLITIKAI NAPILAP

Budapest, 1909.

II. évf.

KEDD

3. szám.

Január 5.

Szerkesztőség: VI., Aradi-utca 8. szám.
TELEFONSZÁM 108-52.
Egyes szám ára helyben 2 fillér.

Főmunkatárs:
FÉNYES LÁSZLÓ

Felelős szerkesztő:
Dr. VÉCSEY MARCEL

Kiadóhivatal: VI., Aradi-utca 8. szám.
TELEFONSZÁM 108-52.
Hirdetések millim. számítással díjszabás szerint.

Vörös László pöre Hentaller ellen. Egy messzinai menekült a borzalmakról.

A gyász magaslatáról.

— jan. 5.

Még jobban, mint az egyes emberek életének gyakorlatából kitekintve, magának az egész emberiségnek ünnepélyeiből és gyászából világosan áll elő a tény: rettenetesen hátra van a társadalom, messze elmaradt a saját kulturájától. Nincs végfejlődés, vagy legalább nem ismerhetjük azt és nem is belátható fejlődés végcéljától vagyunk messze, hanem a saját mostani megismerésünktől.

Nézzétek meg, miben ujjong az emberiség és mik az ünnepségei. Ha lemészároltak százezer embert s a megmaradtak egy része csonkán hazatér: lampionos menetben tívöltének végig az utcán. Mondjátok, hogy csak a mob? Nos, olvassátok végig a ceremóniákat, amelyek országos-világos tartanak, ha egy uralkodónak ismeretlen természetű és tehetségű, talán kretén fia születik.

És nézzétek meg most, a gyász napjaiban. Nézzétek meg az embereket a gyászukban; álljatok fel Messina valamelyik romhalmazára s annak magaslatáról nézzétek meg az embereket.

Az ember társas lény? Dehogyan. Jobb technikai eszközökkel ellátott vadállatok. Fosztogatnak, rabolnak, még megmaradt erejüket nem arra használják fel, hogy segítsék embertársaikat, nem is arra, hogy menekedve az átokká vált paradicsom vidékéről a saját megélhetésüket biztosítsák. Nem, inkább agyonlövetik magukat, de a kinlódó sebesültek ujjaikról vágják le az aranygyűrűt, amiért pedig bizony ezidő szerint kenyeret nem kaphatnak a borzalom környékén? Távobban, ahol van, ott kaphatának munkáért is.

Ismét a mobról szóltak? Nos nézzétek meg az intelligenciát. Az embereket, akik a szerencsétlenül jártaknak megmentésére a mérnöki és minden egyéb technikai tudás nagy fejlettségét nem alkalmazzák, mint alkalmazzák, ha a főpapjukról vagy a királyukról lenne szó. És akit nem tudnak, vagy nem akarnak megmenteni, annak legalább mérget adnának oda: ha akarsz, válj meg életed hátra levő borzalmaitól. Nem, az ő irgalomuk csak annyira terjed, hogy nem adnak neki enni és inni: így pusztuljon el hamarabb.

És távolabb, a szerencsétlenség övéntul: arra gondolnak először, hogy a templomok és szentképek újból a helyükön álljanak. A keresztény világ

gyűjtést indított, hogy a templomok újból felépíthetők legyenek. Hát nem állatok ezek az emberek? Hol farkasok, hol birkák és szamarak.

A politikai korzón.

Dühöng a koalíciós egyetértés.

A koalíciós kormány vállalt feladatát: a függetlenségi pártot letörni, mindezt ideig beféjezni nem volt képes.

A függetlenségi tigrisek egy kis csoportja a fejt nem akarja önként odatartani a nyaktól alá, hanem a bank kérdésében szembeszállt hóhéraival és heves ellentételt fejt ki.

A nem várt támadás és akadály elhárítására Wekerle, a koalíciós hősök vezére, a „katonai vívmányok” trükkjét eszelte ki, de ez a csel fogás — osztrák cinkosainak ügytelensége folytán — kudarcot vallott.

Tessék megfigyelni, hogy az ellentételt miatti felbőszült koalíciósok alkotmány- és néppárti sajtója s a bécsi szócsovek unisono mekkora csataordításba törtek ki az önálló magyar bank hívei ellen.

Mint az őrjögő dervisek, úgy támadnak Hollókéra és különösen Justh Gyulára, akit mintegy hangnemre instrumentált förmedvényben a legsértőbb szidalmakkal és meggyanúsításokkal illetnek.

Önzó hatalmi érdekek hajszolásával, perfidiával és hazafiatlansággal vádolják liebszurnálják innen is, tulról is a közös bank ellenzőinek vezetőit és hátsábjakon dühtől tajtékzó ömlengésekben siránkoznak azon, hogy egy pár önérzetesebb kuruc szembe mer szállni az osztrák despotákkal és nem hagyja magát kényre-kezdvre kivégezni.

— „Fronrók terrorizmusáról” jajveszéknek ezek a sajtókuvasok és egészen megelégednek arról, hogy egy maroknyi alkotmánypárti és egynehány néppárti képviselőből álló portyázó csapat mennyire lenyűgözte és guzsba köti a függetlenségi kompakt táborát és hogy ez a hatalmas nagy párt milyen Eamba meghunyászkodással és megvetendő gyávasággal vonszoltatja magát a Wekerle és az Andrássy járszalagán és öibe tett kézzel szenvedni el hatalmaskodó zsarnokainak erőszakosságait és becstelenségeit.

Valami megmagyarázhatatlan bárgyság vett erőt a nagy függetlenségi táboron, amíg a kamarilla agyafut bérence, Wekerle és egy enervált, higveleji eni-

gon, Andrássy, rabbilincsbe veri és a vesztőhelyre vezeti a pártot.

Mint a szigetvári ütökzetben Szolimán hadvezérét, úgy a függetlenségi táborban már Kossuth Ferenc lóhátra kötött holttestét mutogatják és hordozzák körül a megfélemlített és magát megadni kész harcosoknak, de a néma vezér alakja sem képes harcra tüzelni, nagy győzelemre vezetni a végkép elcsüggedt és halálra szánt katonákat.

Szabadkőművesek a munkásokért.

A Martinovics-páholy áldozatkészsége.

— Saját tudósítónktól. —

— jan. 5.

A vasmunkások és az asztalosok szakszervezeteinek rossz mintára való elnyomása, a polgárság körében is fölháborodást kelteti. Különösen nagy az elkeseredés gondolkodó szabadkőműves körökben, amint ezt a szociáldemokrata párt lapjában ma publikált következő levél is igazolja:

Budapest, 1908 dec. 31-én.

A Népszava Tek. Szerkesztőségének Budapest.

Szerkesztő Ur!

A vas- és fém munkás-szövetség központjának, szakosztályainak és az asztalosok szakosztályának fölfüggesztésével egyidejűleg történt pénz-elkobzások az illető szakmákban a munkanélküli segélyezést épen a legsürgősebb szükség idején akasztották meg. Az ekként fölmerült nyomor pillanatnyi enyhítése céljából van szerencsém a „Martinovics” szabadkőműves-páholy pénztárából idemellékelve

a vas- és fém munkások részére 200 kor., az asztalos munkások „100 „
összesen 300 kor.

azzal a kéréssel küldeni Szerkesztő urhoz, hogy az összegeket munkanélküli segélyezés gyóránt sziveskedjék az említett szakmák családos munkásai között a legalkalmasabb módon szétosztani.

Társaimmal együtt nagyon sajnálom, hogy ez idő szerint minden jóakaratom és rokonszenvünk dacára csak így és csak ennyire lehetünk az üldözötteknek segítségére. A legillőbb tisztelettel köszönti Szerkesztő urat igaz hiva Zsigány Zoltán, a Martinovics-páholy főmestere.

Becsés nekünk ez a levél és a hozzája csatolt küldemény — kommentálta a levelet a „Népszava”. Nem a

küldeményért magáért, mert hiszen az irgalom cselekedeteivel nem lehet kiapasztani a nyomornak azt a tengerét, melyet a koalíciós uralom a magyarországi munkásságra zudított. De becses azért, mert bizonyítja, hogy vannak nálunk még polgárok is, akik kellőképen értékelik a koalíciós néprontók működését és az öntudatos munkásság törekvéseit. És lesznek majd többen is, ha ez a kormány így folytatja.

A messzinai pusztulás.

Koralek Paula levele. — József főherceg adománya. — Újabb hírek.

— Saját tudósítónktól. —

— jan. 5.

Az újságok táviratai már részletesen beszámoltak a délolaszországi borzalmakról, mikor megjött Koralek Paula, a magyar születésű operaénekesnő levele is, mely néhány sorban számol csak be a rettenetes földrengésről. Palermo-ban adta fel a levelet december 30-án és Budapesten január másodikán kapták meg. Azok a hírek, mintha mindkét karját eltörte volna, valótlanok, mert különben nem tudta volna nővéreinek megírni a levelet, amely táviratstílusban így hangzik:

Mindenem, egész Messina rombadólt. Százhuszezer halott. Élek, de súlyosan megsebesültem. Hadihajón vagyok s reggel utazom Nápolyba. Ezer csók, Paula.

A címzés:

Austria-Ungheria

Frau Adele Heksch

Csömöri-ut 23.

Budapest.

Alig egy-két nappal e levél előtt érkezett egy olasz újság is, mely Koralekről „Aida” szerepében így ír:

Koralek Paula szinte vetélytárs nélkül való. Rendkívül erős, terjedelmes és szimpatikus árnyalású hangja van, melyet nagyszerűen modulál, úgy hogy a mély hangokban is teljes erővel és fényes hangzik. Nagy ritkaság ily gyönyörű hangot hallani.

És alig jött meg a dicsőség, máris nyomon követte a gyász: „Élek, de súlyosan megsebesültem...”

József főherceg adománya.

Ma reggel megjelent a budapesti olasz királyi főkonzulátuson Szmeccsányi valóságos belső titkos tanácsos, József főherceg és Augustus főher-

cegnő adományát, 2000 koronát a szicíliai károsultak javára.

Egy szemtanú jelentése.

„Az Ujság” mai száma a lap egy barátjának levelét közli a messzinai végítéléről:

— Irtózatos a látvány — mondja a levél. Minden romban hever, az iskolák, a bírósági épületek, a templomok, a színházak, a jótékony intézetek, a bank-üzletek, minden rom. Messzina erődje, az ugynevezett „citadella”, elmerült s magával rántott a pusztulásba több száz katonát. Itt-ott a romoktól el nem borított pontokon fegyveres örök. És nyomokban főlünik az első borzasztó látvány: egy ötvenéves férfi teteme, aki egy lábatlan gyermeket szorongat karjában. Odább egy romhalmazból egy öregasszony fehér haja látszik ki. És egyre jönnek-mennek a katonák, akik hordókból viszik a sebesülteket és halottakat. Nyolcvan-, kilencven-, talán százezer ember fekszik holtan vagy vergődik holtfelevenen Messzina romjai alatt. A romok alatt sok helyütt hozzáférhetetlenül hevernek a holttestek. Ezeket eltakarítani sem lehet s a felosztás folyamata a néhány napi bő eső következtében rohamosan halad. Ennek következtében elviselhetetlen büz árad az egész városból.

Messzina büszkesége, a dóm, immár nincsen. A Madonna della Lettera, a város védőszentjének milliókat érő ereklyéi és kincsei a romok alatt vannak, amikre most éjjel-nappal katonák vigyáznak.

Számos palota kívülről teljesen épnek látszik, azt hinné az ember, hogy a föld- és tengerrengés megkímélte őket, holott csupán a külső falak állottak elment a katasztrófa erejének. A belső falak mind beomlottak és százával temették maguk alá az emberföldözöt. A „százával” szó szerint értendő, mert számos nagy palotában, amelyeket négy oldalról utca fogott körül s amelyeket ezért „sziget” néven ismert a nép, négy-négyszáz ember is elpusztult.

Reggio di Calabriában a fegyőrök sebesült parancsnokait fegyverek szabadították ki a rászakadt romok közül. A megmenekült fegyverek egy része körülljár és carabiniereket keresnek, mindenütt, hogy újra börtönbe vessék őket, mert különben éhen pusztulnak.

A rommá lett városokban sátrak alatt tanyáznak éjszaka a megmenekültek. Sűrűn halátszanak fővések. Mindegyik egy fosztogatót végez ki. Aki csak közeledik a romokhoz, a katonák kegyetlenül rálönek. Egy olasz lap tudósítója letette a bundáját, mert akadályozta a romok közt való haladásban, amikor a mentő-csapatokkal végigjárta a várost. A mikor aztán odament a bundájához, hogy ismét fölvegye, egy katona rálőtt és csak véletlen szerencse, hogy a golyó nem talált.

Sok sebesültet a mentőcsapatok vezetői halálra ítélték. Azokat, akik úgy fekszenek a romok között, hogy ha kihúznák őket, az egész rakás összedülne és még nagyobb szerencsétlenségek okozna. Azonkívül kevés az orvos, a kötszer és nincs kenyér. A súlyosabb sebesült úgyis elpusztul, ezért ezeket inkább ott helyben kimondják a halálos ítéletet. Hogy ne szenvedjenek sokáig, enni és inni sem adnak nekik.

Pillaróban az állomásnök családját a tengerrengés pillanatában egy hullám harmadik emeleten lévő szobájából az ablakon át kivitte és néhány pillanat múlva letette a földre, anélkül, hogy valami baja történt volna. Félóráig szaladt, amíg visszatért a gazdája házához, ahol mindenkit halva talált.

A halott nők felei csaknem mind megvanak csonkítva. A rablók és fosztogatók kitérik a fölbevalókat.

Villa San Giovanniában épen egy személyvonat haladt el. Reggélből jövet, a földrengés pillanatában. Az óriási hullám elnyelte, nyomtalanul elvitte az egész vonatot a személyzettel és utakkal együtt.

Egy messzinai rendőr, aki megmenekült a katasztrófából és irradhatatlanul résztvevett a mentési munkálatokban, a regyedik napon megírta a látott borzalmaktól.

Arigo volt messzinai polgármester elcsapatásának története ez: A katasztrófa alatt és utána jó ideig senki sem tudta, hol van, azt hitték, elpusztult. Amikor azonban a király Messzinába érkezett, a fogadtatására megjelent a rendőrkapitány nyúl együtt. A király így szólt a polgármesterhez:

— Na, végre előkerült, most, amikor már mindennek vége!

Messzinában minden megérkező — a hajók parancsnokai is — köteles beszámolni, mennyi élelmiszert hoz magával. Elveszik tőle és csak hivatalosan megálapított porciót kapja naponként.

Legujabb.

Róma, jan. 5.

Messzina és Palermo között helyreállított a vasúti összeköttetés. A kikötő zsúfolva van mentőhajókkal, amelyekről élelmiszer oszlanak ki. Palermo és Génua tüzoltói emberföltölti erővel dolgoznak. Fulci Nicola képviselő holttestét megtalálták. Mentés közben egy papagáj hangja után indulva, egész családot találtak életben a romok alatt a mentők. Gyöngye földrengések még mindig vannak és sorra összedőlnek a múlt hétről még megmaradt házak is. A romokat fertőtlenítik, mert járvány kitérésétől félnek. Az amerikai Vörös kereszt 390 ezer dollárt ajánlott föl mentési célokra.

TÁVIRATOK.

Az angol királyi pár utazása.

London, január 5. A királyi pár Berlini útja február második hetére maradt.

Elévült bűn.

Arad, jan. 5. Némét Zsuzsi család lány 14 évvel ezelőtől foglyujtotta a gazdája házáat. Most nazaréusá lett és följelentte magát a rendőrségen. Büntetni azonban nem lehet az önmagát vádoló leányt, mert az ügy elévült.

Egy nagykövet balesete.

Róma, jan. 5. Lützow gróf osztrák magyar nagykövet ma sétalovaglás közben lebukott a lóról és orrcsontiját törte.

„A jó madár” a hagymavárosban.

Az „Alkotmány” Náway alelnök ellen.

— Saját tudósítónktól. —

Jan. 5.

A feketék portálán nagy a dühöngés... Náway Lajos, a ház alelnöke a tegnapi csanádi megyegyűlésen ki merre mondani, hogy fitymál az „Alkotmány” dícséretére. Utakozik a „Ne temere” című pápai ízenet ellen és mondott egyben olyasvalamit is, hogy „nem messze az idő, mikor a liberális zászló kibontása minden liberális magyar ember kötelessége lesz.

A feketé ujság, az „Alkotmány” a következőkben mutatja Náway Lajos állásfoglalását:

— Náway Lajos a képviselőház alelnöke. Mielőtt ez lett, Csanádmegye alispánja volt. Megyebeliek szerint oly mérsékelt volt mindig Szent Gellért vármegyéjében, mint azok a tipikus főszolgabírák, akiket azért választanak képviselőkké a járásbeliek, hogy mennél alaposabban szabaduljanak tőlük. Így lett Náway Lajos alispánból képviselő, liberális, csaknem ó-liberális alapon, majd pedig házalelnök koalíciós alapon.

Náway Lajos már a Barkóczy-ügy és a Koczurek-ügykor erősen kidomborította a Ház folyósóján azt az ó-liberális gondolkodását, amely szimbolikus meghazudtolása akar lenni annak a régi magyar közmondásnak, mely szerint Makó messze esik Jeruzsálemtól. Ma pedig a Jeruzsálembehek nemzete eledelel, a hagymának székesfővárosában, Makón újból ragyogtatja az ő hamisítatlan ó-liberális zászlót.

Hajent sua fata rhetores. Hába sze-

rénykedik a képviselőház alelnöke; az „Alkotmány” csak dicsőretek emlékeztetik meg kirohanásáról. Mert ez a beszéd sok jóra tanít meg bennünket. Megtudjuk ebből a beszédből, hogy akikben a büneibe fullasztott szabadelvű uralom liberalizmusa még él, azokban annyira a progresszivitás elméletén alapszik, hogy szükség van egy kórházi főorvosi indítványra, mely szerint egy ilyen beszéd közhírré tételessék az egész vármegyében, intőjelölül annak, hogy „Vigyázat, itt fellépett a kontagiózus liberalizmus”.

Nem tagadhatjuk meg elismerésünket azon nyilatkozatától sem, mely szerint „nem is messze élünk attól az időtől, mikor a liberális zászló kibontása minden liberális magyar ember kötelessége lesz”, mert ezen a téren „sajánalattal visszaesést tapasztal”. Ez a politikába vágó nyilatkozat azt árulja el, amit ma is sokan tagadni szeretnének, hogy a liberális elemek valami egyesülésiélen dolgoznak, amelyben egyformán helyet találnának az alkotmánypárt és a Nemzeti Társaskör liberális elemei, a mindenféle szociáldemokraták, sőt szabadelvűségükönél fogva a tót Hodzsa, a szerb Polit és a román Maniu is. Természetesen meg nem felelnek a demokrata és egyéb zsidókról — és a Náway-féle „jó” katolikusokról, akik úgy aránylanak a szimpla katolikusokhoz, mint a jómadar a madárhoz.

Náway Lajos a protestáns és ó-liberális Zsilinszky nézetén van: ő kulturharcot hirdet, ő „fölti” Csanádmegyét a „klerikalizmus”-nak még színtől is. Köszönjük ezt a nyílt beszédet, amely rámutat közép- és gentry-osztályunk halálos betegségéről arra, hogy ez az osztály, ritka kivétellel, szegényen ősei hitét és dicsőségnek tekinti a kizárólag zsidó érdekeket szolgáló liberalizmust. Az ilyen beszéd valóban megérdemli, hogy a pellengére plakatiroztassék.

Aradmegyei gavallérok öröksége.

Két megye két harcra érte.

— Saját tudósítónktól. —

Arad, jan. 5.

Az aradmegyei árvaszéknél egy három millió értékű képviselő örökösödési ügy körül nagy vita folyik. Arról van szó, hogy ezt a nagyszabású hagyatékot, mely ingatlanokból áll, az aradmegyei vagy a kolozsmegyei árvaszék kezelje. Az ügy részletei a következők:

Kolozsmegyében néhány hónappal ezelőtt elhunyt egy dúsgazdag főur özvegye, báró Wesselényi Istvánné, aki Szacsuy-leány volt s közeli rokonságban állott az aradmegyei Szacsuy-családdal. Az unió, miután a Szacsuy-testvérek legközelebbi rokonai voltak és különben is őket tüntette ki állandó vonalával, mintegy három millió koronát kitevő egész vagyonát végrendeletileg rájuk hagyta. A hagyaték ügy lebonyolítása árvaszék alá tartozik, mert az örökösök még kiskorúak. A Szacsuy testvéreknek Aradmegyében Taucson és Koroknán vannak nagyobb kiterjedésű birtokaik, amelyeket az árvaszék felügyelete alatt gyámjuk, Matykássy Pál királyi kamarás kezel. Matskássy képviseli az örökségi ügyben is a fiatal örökösöket és most az a vitás kérdés merült fel, hogy melyik árvaszék illetékes a hagyaték kezelésére: az aradmegyei vagy a kolozsmegyei.

A végrendelet úgy intézkedik, hogy a hagyatékot a kolozsmegyei árvaszék kezelje. Az örökösök eme végakarata azonban a törvénnyel ellenkezik, azért, mert a végrendeleti örökösök aradmegyei illetőségűek s a törvény úgy intézkedik, hogy kiskorú örökösöknél a vagyont, eltekintve attól, hogy hol fekszik, mindig az árvaszék kezelje, amely árvaszék területén a törvényes örökösök illetőségével bírnak.

A törvénynek ezt a világos intézkedését a kolozsmegyei árvaszék nem akarja respektálni, hanem az egyedül illetékes Aradvármegyei árvaszéknek mellőzésével maga kezeli a kiskorú Szacsuy-fiúk hagyatékát.

Ez ellen azonban most az aradmegyei árvaszék is felemelte szavát s a vármegyei alispán utján sürgős felterjesztést tett Andrassy Gyula gróf belügyminiszterhez, melyben megfórlást kér Kolozsmegye erőszakoskodásért, egyben arra kéri a minisztert, hogy sürgősen állítsa el a kolozsmegyei árvaszékét a Szacsuy-fiúk vagyonának kezelésétől, s bízva meg az aradmegyei árvaszékkel, mert a törvény amugy is biztosítja ezt Aradmegyei árvaszékének.

Ujra itt van a háboru réme.

Szakadás Szerbiával.

— Saját tudósítónktól. —

Jan. 5.

A szerb külügyminiszter szombati beszéde következtében — félhivatalos bejelentés szerint — komoly fordulat állott be Ausztria és Magyarország meg Szerbia között. Belgrádi követünk utasítást kapott, hogy azonnal keresse föl Milovanovic külügyminisztert, kérdezze meg, hiteles-e az a szöveg, mely beszédéről az újságokban megjelent és ha igenlő választ ad, kérjen magyarázatot. Ha pedig a magyarázat, a kimentés nem kielégítő, belgrádi követünk azonnal elhagyja Belgrádot. A diplomáciai viszony e lehetséges megszakításáról bécsi munkatársunk azzal a hírrel szolgált, hogy belgrádi követünk már föl is kereste Milovanovicot, aki kijelentette, hogy a feleletlő miniszteri tanácskozást kell tartani. Belgrádi követünk huszonegy órai időt adott a szerb külügyminiszternek arra, hogy választ közölje.

Ez a következménye Milovanovic meggondolatlan szombati beszédének, a melyről vasárnap határozott a szkupstina. Pasics volt miniszterelnök indítványára hálás köszönetet szavaztak a Szerbiát támogató nagyhatalmaknak s hangoztatták, hogy Szerbia csak akkor nyugszik meg, ha Bosznia és Hercegovina a szultán szuverenitása alatt külön fejedelemség lesz és területi összeköttetést biztosít Szerbia és Montenegro között. Ez a badar határozat a képtelenebbnél képtelenebb beszédek egész sorozatának ellhangja után jött létre, amde vakmerőségben és elbizakodottságban egyik sem közelítette meg Milovanovic szombati beszédét. Ebben a tekintetben a szerb külügyminiszter utóérthetetlennek bizonyult.

A német birodalmi kormány félhivatalos orgánuma, a nemzetközi helyzetéről írva, rámutat arra a rendíthetetlen egyetértésre, amely a két szövetséges fél, Németország meg Ausztria és Magyarország közvéleménye közt kifejezésre jutott és hangoztatja, hogy a kétös monarchia föltétlenül számíthat Németország támogatására. Ami a hatalmak másik szövetséges csoportjával való tárgyalást és megegyezést illeti, a német félhivatalos annak a följelentésnek ad kifejezést, hogy e tekintetben egyedül Ausztriát és Magyarországot illeti meg a döntő elhatározás joga.

A „Thália” kiszenvedett. Befagyott reménységek.

— Saját tudósítónktól. —

Jan. 5.

Küzdelemes, de cokolis sikereken gazdag négy esztendő működés után bezárultak a kapui Budapest egyik jótéremvői színházi vállalkozásának — a Thália-színházának.

Foképen anyagi zavarok és a belőlük fakadó személyi kérdések, meg a rendkívül alkalmatlan színházi helyiség, mely miatt a derék testület jóformán örökös hajléktalanságra volt kárhoztatható, — okozták végső romlását és vonták maguk után, végül azt az eredményt, hogy Bánóczi László dr., a társulat igazgatója közölte a társasággal, hogy a további működés lehetetlen.

Az elmúlt esztendő elején a szociáldemokrata párt vezetősége azzal igyekezett lendíteni a már akkor haldokló társaság működésén, hogy kezdetben

megvásárolta a jegyeket; ámde a negyedik, ötödik előadás után már nem tette többé s így folytonos küzködés volt a társaság további léte.

A Rottenbiller-utcai Népszínpad helyisége is olyannyira alkalmatlan volt, hogy egyik-másik előadásnak alig akadt közönsége.

Utóljára a társaság egyik telegebb tagja, Kürthi József is otthagya a színházat s ekkor már a szereposztás is nehézségbe ütközött.

Sok jeles színész került ki a Thália ambiciózus gárdájából, s az érdemes társaság missziót teljesített működésével. Első sorban abban a körben terjesztette a kultúrát, mely leginkább részorul: a munkásság körében, megismertette vele azokat a külföldi írókat, kik darabjaikkal más színházban jóformán szóhoz sem juthattak.

NAPIHIREK

A vágóhídi költő.

Enek a magyar bankról.

A nagyhaju és öszszakállu Mellyes Belizár, aki úgy tudjuk, hogy a vágóhídon teljesít fontos szolgálatot, gyakran szerepelget a nyilvánosság előtt. Nagy kuruc az öreg, nem hiába rezgeti azt a bozontos öserdőt az álla alatt, amelyet ezüstre meszelt már a száguldó idő. Ez a kuruc szellem mindannyiszor ki-kötör belőle, mikor a népszerűség irídyelt palástjából egy-egy cafrangot leszakíthat vele. Csak az a baj mindig, hogy fonákul ölti magára s így olyan furcsa suitás lesz belőle, mint a cigányvajdán, aki uton-utófélen megmosolyognak a cifra suitásai miatt, a mik úgy úgy lógnak róla, mint a bársony nyereg arról a bizonyos krisztusi paripáról. Mellyes Belizárt most is megihlette az áldott lelkű muzsa s olyan bankparti nóta megírására tüzelte, hogy a ki elolvassa, igazán nem fagy meg tőle ebben a fagyos világban, hanem még nagy melege lesz, mert a nevetés annyira csiklandozza, hogy pukkadozhat bele. Mert a bankparti nóta a „Beszegődtem Tarnócára bojtárnak” kezdetű ismert népdal melódiájára íródott s egy kikanyarította Mellyes Belizár urambátyánk, hogy a fától igazán nem látszik meg az erdő. Aszondja hogy:

Nem szegődtem el Dánosra bojtárnak
Megmaradtam Budapesten munkásnak
Keresetem két forint és husz krajcár
Megél abból egy polgár.

Hát bizony nagyon szerény igényű lehet Mellyes Belizár bátyánk, ha megél napi két forint és husz krajcáról Budapesten. Mert az újabb nemzedéknek már olyan fránya nagy igényei vannak, hogy hat koronából is nehezen él meg. Elmult az a régi jó világ, mikor tíz forint és husz krajcár volt a bojtár fizetése, ma már az is pengő koronákban kapja a komencióját. Az öreg kuruc azonban úgy látszik, hogy a régi emlékeket tüzei fel, azoknál melegszik s így nem csodálhatjuk, ha pegázusa akkorákat ugrik, mint egy bakkecske. Csakis így képzelhető, hogy a második strófában már szekére ült s úgy robot a választás helyére, ahol kitűzi a bankparti zászlóját, csutoráját, dudáját. Azt már efilejti megmagyarázni a nagy költői lendülettel dolgozó vén kuruc, hogy hová tűzi ki csutoráját s dudáját. De az szent igaz, hogy nélkülözhetetlen szerszám mind a kettő a választáson, kivált az előbbi, ha kellemetesen kolyog s olyanformán bizsergeti a vért, mint a kackiás menyecske kopogós táncja. A csutorából képzeltében nyilván nagyokat húzhatott az őz kuruc, mert mindjárt átszökken az önálló pénzbankra, amelyet azért csinálnak meg, hogy a munkásnép pénzmagot szerezzen. Aztán mint a kormány nélküli léghajó, ismét a porba zökken a költői fantázia s azzal indokolja a kívá-

natos pénzmag-szerzést, hogy akkor nem leszünk földönfutók s jólétnek fogunk örvendezni. Majd ismét magasra szökken s így fejezi be fölségeen naiv poémáját: **Megszerezzük az Istennek áldását, S édes magyar hazánknak boldogságát.**

Békesség léssen ám majd mivelünk
Hogy sokáig élhessünk.

— **Lapunk legközelebbi száma** — holnap **Vizkereszt** lévén — csütörtökön jelenik meg a szokott időben.

— **Kitüntetés.** A király Vést Ede lovag temesvári kamarai elnököt a Ferenc József-rend középkeresztjével tüntette ki.

— **Kitüntetett szerbek.** A király — mint a mai hivatalos lap jelenti — gróf Zichy Aladár személye körüli miniszter előterjesztésére a szerb nemzeti egyház körül szerzett érdemeik elismerésül Györgyevics Miklós bródi ügyvédnek, a szerb nemzeti egyházi kongresszus világi alelnökének és Kraszojevics György karlócai ügyvédnek, a nemzeti egyházi alapok ügyészenek a III. osztályú vaskoronarendet; Hadzsizs Antal írónak, az újvidéki szerb „Matica” irodalmi társaság elnökének, a Kisfaludy-Társaság tagjának, valamint Nedeljkovic Velimir budai esperes-plébánosnak a Ferenc József-rend lovagkeresztjét és végül Dobrodolacz Illés metropolitai számtanácsosnak a koronás arany érdemkeresztet adományozta.

— **A tanítás a győri tanítóképzőben.** Győri tudósítónk jelenti, hogy a tanítóképzőben, ahol a császári jubileum alkalmával a növendékek és a püspök közt történt összeütközés miatt a múlt év december elején fölfüggesztették az előadásokat, tegnap rendben megkezdődött a tanítás. A püspök nevében Siegel Péter kanonok és utána Ember János királyi tanfelügyelő beszédet intéztek az ifjakhoz.

— **A Hungária-fürdőbéli robbanás.** Tegnap részletesen beszámoltunk a Hungária-fürdőben történt szomorú végű kazánrobbanásról, amely egy Dózsa János nevű munkást megölt, két másikat pedig súlyosan megsebesített. A két nagybeteg közül Nagy Béla munkás az éjjel behalt sebeibe.

— **Szerencsétlenség a Dunán.** Pémes szerencsétlenség történt tegnap a Dunán. Munkaközben egy Bekker József nevű munkás úgy meglökte Viski János nevű napszámostársát, hogy az a Dunába fordult. Kihúzták ugyan, de megmeneteli nem lehetett, mára kiszüvedett. Vizsgálat indult meg az irányban, nem-e terheli Bekkert felelősség a szerencsétlenségért.

— **Önként a halálba.** Litvai Jenő magánzó ma éjjel 3 óra tájt Bulyovszky-utca 23. számú lakásán fölbélte magát. A lövésre a házmester lett figyelmes, azonnal értesítette a mentőket, akik hamarosan megérkezvén, a Rókusba akarták szállítani a halni vágyót. Litvai a mentőkocsin kiszüvedett. Tettének oka ismeretlen.

— **A vörös Szilveszter epilógusa.** A politikai fömegsztrájk alkalmával a rendőrség, mint megirtuk, igen sok embert állított elő. Az elfogottak közül különösen magánosok elleni erőszak miatt tartóztattak. A letartóztatottak a következők: Valzel Antal, Krón János, Wolák Jenő, Lehoczky Menyhért, Neumeister Ferenc, Pál Károly és Flór Sándor asztalosmunkások s Kiszelióza István és Fehér György fuvarozómunkások. Ezeket tegnap kísérték át az ügyészséghez s a vizsgálóbíró rögtön szabadlábra helyezte Valzel Antalt, Krón Sándort és Fehér Györgyöt. A rendőrség újabb időben azt teszi, hogy a szabadlábra helyezettekkel visszakísérteti a toloncházba. Így tesz most Fehér Györgyvel. A helyzet tehát az, hogy a bíróság kimondja, hogy ezt az

embert szabadlábra helyezem s erre fön a rendőrség és hurcolja az illetőt a toloncházba. Ha a bíróság már nem törődik az egyéni szabadsággal, törődjék legalább saját tekintélyével és ne engedje azt a Boda-féle újabb joggyakorlattal eképen tönkretenni.

— **Szívbjajok és véredényelmeszedés ellen Finsen-féle ivlámpafürdők** alkalmaz dr. Hönig Izsó villanygyógyító-intézetében (Budapest, IV., Károlykörút 24). Ezt az eljárást a kopenhágai Finsen-intézetben több mint 1000 szívbetegnél sikerrel alkalmazták, hazánkban először dr. Hönig próbálta ki és a javult és gyógyult betegek egész sora igazolja ezen kényelmes és fájdalomtalan gyógyeljárás sikerét szívbillentyűbajok, szívizommegbetegedés, véredényelmeszedés, ideges szívbjaj és szív-szorongási rohamok (asthma, angina pectoris) esetében.

— **Feltűnést keltő** Budapesten az országosan ismert Zélinger-féle készpénzrendszerű I-ső rangú ural szabó-termek zseniális működése. Szincing-öltöny mérték szerint 35 forint, fekete vagy utcai öltöny 30 forint, télikabát 35 frt, prima munka, tiszta gyapjuszövetekből IV., belváros, Magyar-utca 3. sz. I. em., Kosuth Lajos-utca mellett.

TÖZSDE.

Az értéktőzsde a szerb hírekre való tekintettel lanyhán indult meg:

Jegyzetlek:	
Oszttrák hitel	613.50
Magyar hitel	713.75
Államvasut	663.50
Városi villamos vasut	260.50
A gabonaüzlet a háboru hírekre szilárd.	
Áprilisi buza	12.80
Októberi buza	10.93
Áprilisi rozs	10.23
Októberi rozs	9.20
Májusi tengeri	7.30
Áprilisi zab	8.70

DR. HÖNIG IZSÓ

Villanygyógyító- és Röntgen-intézete.
Elektromágneses gyógyítás.

Bevált gyógymód minden idült bálnál.
Rendelés d. e. 8—11-ig, d. u. 2—6 ig.

Uj F NSEN-féle ivlámpafürdők
sikerrel alkalmazva szívbjajok, véredényelmeszedés, szvszorongási rohamok, szvszivombajok és ideges szívbjaj ellen.

Bpest, IV., Károly-körút 24. I. em. I. g. Lift
Telefon 102-22. Zivánatra prospektus

TÖRVÉNYSZÉK.

§ **Vörös László sajtópöre.** Vörös László, a mult kormány kereskedelmi minisztere, tudvalevően rágalmazás miatt sajtópört indított Hentaller Lajos országgyűlési képviselő, az 1906. évi zárószámadásokat fölvizsgáló bizottság elnöke ellen, aki azt írta róla, hogy az államvasutaktól átutalt százezer koronát elfecsérelte és hűtlenül kezelte az állam vagyont. Minthogy a képviselőház ez ügyben Hentaller Lajos mentelmi jogát felfüggesztette, dr. Marcell vizsgálóbíró mára idézte meg Hentaller Lajost kihallgatásra. Hentaller Lajos meg is jelent ma a vizsgálóbírónál és egész csomó aktát hozott magával annak bizonyítására, hogy Vörös László jogtalanul 5000 és 10.000 koronás jutalmakat adott olyanoknak, akik a kormányzat érdekeit szolgálták.
§ **Hol az illem?** Bájlós Bertalan táncmester és illemtanár becsületéért

cikket írt a táncmesterek lapjába Róka Pál kollegája ellen. A megbántott Róka panaszára Tholt István dr. bíró elnökletével ma ülték törvényt Bájlós táncművész és illemtanár ur fölött, aki súlyosan megsértette az illemt Róka szak-társással szemben.

§ **Szerencsés szerencsétlensége.** Szerencsés Pál kocsis a legszerencsétlenebb fráter. Akármikor lop, rögtön rajtakapják és egész csomószor volt már büntetve. Polacsek Ferencet lopta meg a szerencsétlen Szerencsés a Cserhát-utca 6. számú házban. Szerencsés Pál fölött Jamnitzky bíró elnökletével ma ült törvényt a bíróság.

Sport.

— **(A Magyar Atlétikai Klub programja.** (I.) A M. A. C. 1909. évi munkaterve méltóan sorakozik az előző évek változatos és gazdag programjához. A klub jövőben is megrendezi szokásos versenyeit a sportok minden ágában s tőle telhetőleg igyekszik fokozni azt a nagy érdeklődést, melylyel a nagyközönség versenyeit látogatásával kitünteti. Atlétikában oly készülődések vannak a M. A. C. szakosztályában, hogy az eddigieket messze túl fogja szárnyalni. Tervbe van véve a Hornig-vándordíj előtt egy junior crous-country verseny kiírása, mely hivatva van a hosszú távfutás kultiválását fokozottabb mértékben fellendíteni. A nagy tavaszi viadalt, ahol a szokásos nagy vándordíjak kerülnek eldöntésre, azzal kivánia érdekessé tenni, hogy egy díjat tül ki azon egyesület részére, melynek versenyzői a legtöbb győzelmet aratták. A versenyek díjazására a jövő év folyamán a klub új címeres ezüstérméi kerülnek kiosztásra, ezenkívül atlétai résztvesznek minden számottevő hazai és külföldi versenyen. A külföldi versenyekre a M. A. C. különösen nagy sulyt fog helyezni. Bécsben a „Mühlhauser“-díjat, Berlinben a rudugrásra kiírt „Sport im Wort“ című lap által adományozott serleget két-két győzelemmel védi s ha atlétai elérik mult évi kitünő formájukat, úgy biztosra vehető, hogy a két értékes díj véglegesen magyar földre vándorol. Hasonlóképp áll ez Bécs vándordíjára is, melyet már harmadszor hoztak haza a M. A. C. atlétái s ezzel bebizonyították a magyar atléták fölényüket az oszttrák atlétika felett.

Kiadja:
A „DELI UJSÁG” LAPKIADÓ
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Ajándékok:

ezüsből 2, aranyból 6, éskövesek 80 ébresztőórák 4, zsebórák 6, ingaórák 14 koronától feljebb csakis jobb kivitelben beszereshetők

Gáti és Szabó ékszerész és óraszerelő
Bécs-utca 9., az Erzsébet-tér mellett.
Nagyobb ezüst tárgyak és ékszerek gyári áron aul. Eltörött órák és ékszerek igen kis költséggel helyrehozhatók, vagy becserezhetnek. Fessék czimnűnet tárczájába tenni, alkalomadtán hasznát veheti.

Pinczagazdasági cikkek
legolesobb bevásárlási forrása és legnagyobb raktára-

WATTERICH A.

Budapest, V., Dohány-u. 5.

ESZTERGAPADOK uj és használt SZERSZÁMGEPEK mindennemű

minden méretben, csütörtömegtől származók, nagy mennyiségben és darabonként is minden elfogadható árért eladók

Telefon 34—36. **Grünspan Izidornál, Budapest, V., Váci-ut 24.** Telefon 34—36.

Pénzt butorra,

zongorára. Butort, zongorát, hintót, automobilt, kurrens-árut, varrógépet, kerékpárt, stb. feltűnő jutányosan beraktározunk. Tauszik és Tarsa VI., Gyár-utca 21. Telefon szám 83-97. Már beraktározott tárgyakat magasabb előlegezéssel kiváltunk. Ügynökök és üzletajánlók magas jutalékban részestülnek.

GRAMMOFONOKAT

a világhírű THE ROYAL pépeket szigorúan az eredeti gyári áron. 40% áreszállítással. sz. havi 8-10 k. részletfizetésre is, vidékre is békévre.

Láng Jakab és Fia gramofon- és varrógép-nagykereskedők Budapest VIII. ker., József-körút 41. sz. Fióküzleteink VIII., Baross-tér 4. szám és Budán Margit-körút 6. szám.

Arjogyék ingyen és bérmentve. Figyeljünk a címre!

Magyar Styria Kötőgépgyár

BUDAPEST, a legjobb és leghíresebb kötőgépek

szabadalmazott gépekkel ellátva. Teljes tanítás ingyen. Arjogyék bérmentve. TELEFONSZÁM 81-83. Gyár: VII., Dugó-u. 7. Roda és elarásítóhely: Csengeri-utca 54.

METEOR

pénzszekrény és tresorgyár

Vajda Ernő

BUDAPEST

Gyár: VI., Gómb-u. 59.

(A Lehel-utcai B. U. R. V. villamos vasút megállója.)

TELEFON 103-71.

Autogen és thermitbiztos pánczélszekrények, pénzszekrények, pánczélszobák, safe-deposits, könyv- és okmány-szekrények gyártása.

Ideal

írógép

abszolút látható írással.

Prospektus ingyen és bérmentve.

Magyarországi vezérképviselőség

Schott H. és Donnath
Budapest, Andrassy-ut 53.

Budapestnek a legnagyobb SZENZÁCIÓJA

ez idő szerint

Takács Ferencz

órási ügy-, porcelán-, és zománc-üzem központi üzeme Budapest, VII. Baross-tér 5.

6 személyre ebédit készit csak — — — 8.50 frt!
8 személyre tea vagy kávékészit csak — — — 8.20 frt.
6 személyre finom csiszolt üvegkészit csak 8.50 frt.

Kristalin.

Teljesen ártalmatlan bőr- és arczszépítő-szer,

a mi még eddig nem volt a melynek hatása páratlan. A Kristalin a bőr ápolásának hatékony eszköze. A bőr felemésztit és ezáltal simává, borsónyosá, firtlos üdesejűvé és fehérré lesz. Pattanások és foltok a neuraszövetet kórokozókban eltűnnek. Mértékterítő anyagok masszozással eltűnnek az arczon, kezen, nyakon a ráncokat és így előri mindent azt, a mit legjobban óhajt. — A Kristalin utaltat az a Kristalinhoz szűz és névnyébbé válik. — A Kristalin mindig alkalmazható, de mindig mosás után. Nagyon kevés a kenőanyag és az arcz közepébe masszozandó el jobbra és balra mindaddig, míg be nem hatol és el nem nyelnek a bőrből. Ekor rizspor is alkalmazható. — Sikerem abban fogom látni, hogy mindenki, a ki csak egyszer használta a Kristalint, soha sem fog más szert alkalmazni bőrnek higiénikus kenőszertására és ápolására.

Chinkievich Sándor román kir. egyetemen tanácsos és köntösz.

KRISTALIN MASSA:

Próbátégy 50 fill. Üvegdoboz 3 kor. Majolika dísztegy 5 korona. Kristalin szappan 1 kor. Kristalin powder 1 kor. Kapható minden gyógyszerárban, drogáriában és illatszertüzletben.

Megrendelhető: a „Kristalin” magyarországi toraktárban is. Budapest, VIII., Baross-utca 91. sz.

EGY ÖCSKA ZONGORÁT VAGY PIANINÓT ÉS KIDOB. HAVONTA 12 VAGY 16 KORONA KÖLCSÖNDJÁRAT VEGRE PENZET MERTÁ ZONGORÁJA NIKESZ. HAVONTA 20 KORONÁT KAP EGY KIVÁLÓ GYÁRTMÁNYU LEGMODERNEBB ÉS HAROMPEDÁLOS ÉRZÉFPANZÉLTÓKES KERESZTHÚROS-YETSZÉSE SZERINTI SZINBEN-ÚJ ZONGORÁT VAGY PIANINÓT NEM-IR ALÁ VÁLTÓT. NEM ÁLLIT NEZEST ÉS NEM FIZET BANKNAM KAMATOT ÉS MÉGIS TULAJDONNA LESZ A ZONGORA. ILYEN IDEÁLISAN SZOLID LIBERÁLIS MÓDON KAPHATÓ KIZÁRÓLAGOSAN CSAK STERNBERG-DEZSŐ ZONGORA ELNÖRSI ÉS KÖLCSÖNZESI TELEPÉN BUDAPEST VI. LISZT FERENCZ-TÉR 9. AZ ORSZÁGOS ZONGORAKADEMIAVAL SZEMBEN ZONGORÁK BECSERELÉSE JAVÍTÁSA HINGOLÁSA LEGKIVÁLÓSBAN

Megnyilt a Tisza-Szálló

Tisza-szálló épületében Budapest, VI., Révay-utca 24. sz. Hatvan szoba, villanyvilágítás, rézággyakkal. Hónapos és napos szobák 1 fttől feljebb kaphatók. Hónapos szobák ára 30 forint.

MAGYAR MERCUR BANK R. T. BUDAPEST, V., Ferencz József-tér 5. sz. (Gresham-palota)

sorsjegyszálya vesz és elad sorsjegyeket készpénzfizetés ellenében, napi áron és részletfizetésre.

Alakít sorsjegytársulatokat, saját számlára vagy megbízás alapján.

Vidéki ügyneköket kedvező feltételekkel barhol alkalmazunk.

Nagy vásár

Bluzkülönlegességek, kosztümök aljak és pongyolák

Faludi Lászlónál

Budapest, VI., Andrassy-ut 48 (Oktogon.)

Minek kétszeres arat

fizetni, mikor nálam udonat új varrógépeket nézaron kapni 5 év. jótállással, előlegül 5 forint külsendő, náraak utána adellen.

Singer női varrógép

magsakaru 27 lozini, karikahajos női varrógép 40 frt. Czentralboon női varrógép 45 frt. 5 főkös karikahajos vagy Czentralboon női varrógépet remek káttalasan 50 frt. üdyesztő karikahajos vagy Czentralboon női varrógép, remek darab 60 forintot szállit, már nem felelt visszafizadon, voltart visszaküldöm, kockázatos kivára. KRAUSZ HENRIK, varrógép gyári raktára, Budapest, IV., Veres Pálné-utca 40. földszint 5. sz. udvarban. — Ügynökök: nem dolgoztok. Visszértelődök ársedvennyepen részestülnek.

PENZT

butorra, zongorára, varrógépre, kereskedelmi árukra, ha azokat bizományba :: legjutányosabban beraktározza ::

Balassa Gyula és Tsa

fiókja VIII., József-körút 66. Telefon 103-10.

Sternberg Armin és Testvére

es és királyi udvari hangszergyár Budapest, VII., Rakoczi-ut 36. sz.

Rájon arjogyák mindennemű hangszerelő külön-külön kindában, mely ingyen és bérmentve küldetik, csak megnevezendő, hogy milyen eszközöt kívántatik.

Legszebb... Legjobb... Legolcsóbb... PAP LAN PAP LAN PAP LAN

Ötvenkapható vagy kivethető matracokkal 10 frt.

Bodronyigthetők méret szerint 5 fttől feljebb.

GIGNER JÁNOS

árgyemű réz- és vasbutor-gyáros szőnyeg, függöny, pokróc, terítő stb. nagy választékban. BUDAPEST, Erzsébet-körút 20. Fióküzlet: Kerepesi-ut 68. sz. Gyár: Kertész-utca 7. és 9. Arjogyókat bérmentve ingyen és bérmentve is küldök. Hoz nem felelt árat kizárólag vagy a pénz visszafizetéséig.